

Руслана Огієвська



ЗАПОВІТ ПЕТРА ІВАНОВИЧА ПРОКОПОВИЧА 1826 р.

У публікації представлений текст духовного заповіту Петра Прокоповича, який зберігається в фондovій колекції Конотопського краєзнавчого музею імені О. Лазаревського.

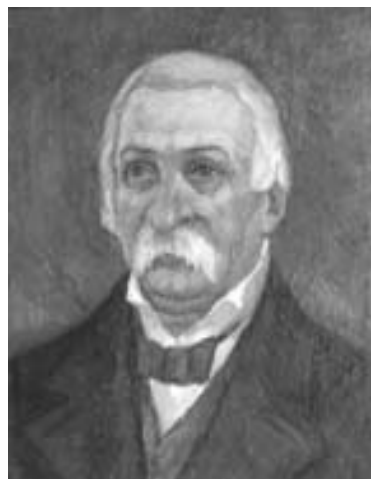
Ключові слова: Петро Прокопович, заповіт, Костянтин Мельников, Степан Великдан.

Петро Іванович Прокопович (1775 – 1850 рр.) – людина зі світовим ім'ям, видатний український бджоляр, учений і педагог. Його діяльність – це невід'ємна частина історії батуринаського краю. Тому не одне покоління науковців досліджує життєвий шлях видатного бджоляра. Особливу зацікавленість викликають писані при житті П. І. Прокоповича документи, яких на сьогодні залишилося дуже мало. У фондovій колекції Конотопського краєзнавчого музею імені О. М. Лазаревського зберігається унікальний документ під назвою: «Духовний заповіт П. І. Прокоповича» ХІХ ст. (інв. № КВ-1805 ППД-5174). Історія його появи наступна.

Народився П. І. Прокопович у селі Митченки, що поблизу Батурина, у сім'ї священика. Навчався у Києво-Могилянській академії, де здобув гарну освіту. Після навчання, за наполяганням батька, Петро Іванович вступив на військову службу, але це не було його покликанням. У 1798 році подав у відставку і в чині поручика повернувся до рідного села.

З 1800 року Петро Іванович почав займатися бджільництвом, незважаючи на те, що тоді не мав про нього ні теоретичних, ні практичних знань, окрім сильного бажання [1, 24]. Перші кроки були нелегкі, бракувало коштів, досвіду та інформації. Але любов до бджіл, відданість своєму ремеслу допомогли йому оволодіти багатьма раціональними методами традиційного бджільництва, завдяки яким господарство швидко зростало. Пасіка П. І. Прокоповича налічувала до 10 тисяч вуликів. На той час це була найбільша у світі промислова і показова пасіка. Мед користувався великою популярністю. Його замовляв навіть царський двір, а Батурина вважалася центром бджільництва. У 1814 році Петро Іванович винайшов рамковий втулковий вулик. Цей винахід зробив згодом справжню революцію у світовому бджільництві.

У 1826 році П. І. Прокопович тяжко захворів. Хвороба та сімейні непорозуміння стосовно спадку, спонукали Петра Івановича до написання духовного заповіту. Згідно зі складеним документом, все майно Петра Івановича переходило до доньки Онисії, її чоловіка – губернського секретаря Костянтина Мельникова та неповнолітнього сина Степана Великдана. Всі ці роки вони були поряд і зарекомендували себе з гар-



Портрет П. І. Прокоповича (1775 – 1850). Художник Снопок О. М. Друга половина ХХ ст.

© Огієвська Руслана Іванівна – науковий співробітник Національного історико-культурного заповідника «Гетьманська столиця».

ного боку: «Костянтин Мельников, виконує обов'язки уповноваженого повіреного в ріжних справах з необмеженою до мене ретельністю, честністю і справністю, своїми стараннями звільняв мене од тягару в сих справах...» [2, 9].

Духовний заповіт Петра Івановича Прокоповича друкується вперше із збереженням мовних та стилістичних особливостей.

Тисяча Восемь Соть Двадцать Шестого года месяца июня первого дня.

Я, ниже подписавшийся малороссийской Черниговской Губернии Конотопского повета житель села Митченки помещик отставной поручик Петр Иванов сын Прокопович будучи в крайней болезни и чувствуя ближе к смерти нежели к животу, однако ж при памяти и в здравом разсудке Великому Суду и право кому ныне по праву потомственному временем стоит надлежать. Сим моим духовным записом объявляю что имеющиеся в спокойном моем владении благо приобретенные мною разные имения как то: жилой двор от отцовской стороны снизу отделяется рвом на улице Шкодинци на коей мною выстроена на ней комната сверху на ней горничная и сарай с крышю железною при оном дворе сады с разными фруктовыми деревьями въ которыхъ садахъ стоит четыре пасеки из четырехсот пятидесяти дощатых ульев. Состоящие два омшаника, амбар, жилое строение въ трех комнатахъ, состоящая клуня на востоке



Духовний заповіт П. І. Прокоповича. XIX ст.

Сухих, пахотное поле вспядь подле сего двадцать пять дней. За оною лежащою [...] гребля сем дней на границе окопаная рвом с низами на семьдесят дней. У выгона левада на семь дней, сенокос Обризовский с зарослью на восемь косарей, лес Чернищанский две десятины с половиною, сенокос Господский и Страдивский на двадцать четыре косаря, Лисовцовский на шесть косарей. За мельнею лесок с лозовою зарослью на две десятины, скота рогатого семьдесят штук, лошадей меринов и кобыл пятьдесят штук. Все оное имение записываю Губернскому Секретарю Константину Федорину сыну Мельникову и жене его Анисии Мельниковой за оказанные ими мне услуги с тем чтобы они Мельниковы малолетнего моего воспитанника Степана Великдана прилично воспитали и на службу Государственную пристроили и по достижении им Великданом, совершеннолетия из сего вышеописанного недвижимого имущества половинную его часть в полное его Великдана владение выделили; из движимого имущества должны они, Мельниковы, также за приходом в совершеннолетие Великдана дать половинную часть по совести, ежели в целости что останется. Кроме сего долговые мои деньги на титулярному Советнику Михаилу Костянецкому пять тысяч рублей, на войсковому товарищу Якову Дроцевичу три тысячи рублей, на конотопскому мещанину Федору Хомку восемь сот рублей, на козаку Якову Марченку двести рублей. Всего девять тысяч рублей также записываю им Мельниковым и Великдану на вышеописанном заповете.

А на случай смерти Великдана должная его часть имения поступит во владение

Мельниковых. В случае ж смерти Мельниковых без потомства должно остаться все имение во владении Великдана. Сверх сего все без изъятия весь домашний господский реманент по смерти моей долженствуем в беспрепятственном владении Мельниковых. Родственников же моих близких и дальних от одного записного мною имения навсегда отделяю и никакого права не оставляю, а все право на владение оставляю Мельниковым и Великдану.

В тоже в записном недвижимом имений и прочих сенокосных мест и дворов до ста десяти десятин и тому по совести полагаю всему записанному да нажитому и не записанному в наличности двадцать тысяч рублей в твердость чего и сей духовный запис при упрощенных мною лично свидетелях им Мельниковым и Великдану дан году месяца и числа выше описанных сей же запис повелеваю по смерти моей с оных Губернскому секретарю Костантину Мельникову [...] явить и по совершенном его утверждении получить – Статский поручик Петр Иванович сын Прокоповича собственноручно подписан при сочинении сей духовной записи свидетели были и что точно завещатель Прокопович был при полном уме и здравом разсудке в том свидетельствуют:

духовник священник Стефан Картиль,
священник Алексей Ярмошевский,
титулярный советник Василий Стефановский,
подпоручик Фёдор Васильев сын Лихошерстов,
Губернский секретарь Григорий Стефановский.

При сочинении вышеописанного духовного завещания присутствовал, и что оной при своей памяти и здравом разсудке завещатель господин поручик Петр Иванов сын Прокопович по воли его сочинен и собственноручно им Прокоповичем подписан, в том подписан моим с возложением печати уверен 1826 года июля 3-го дня Конотопского повета земской судья и кавалер Степан Федорович [3, 47].

1. Прокопович П.І. Вибрані твори у трьох томах / П.І. Прокопович. – Том 1. – Харків: Фактор, 2010. – 255 с.

2. Різниченко В. Тестамент Прокоповича. Київ – 1926р. – 16 с.

3. Фондова колекція Конотопського міського краєзнавчого музею ім. О.М. Лазаревського. – Інвентарна книга № 1. – С.47.

Р. И. Огиевская

Завещание Петра Ивановича Прокоповича 1826 г.

В публикации представлен текст духовного завещания Петра Прокоповича, который хранится в фондовой коллекции Конотопского краеведческого музея имени А. Лазаревского.

Ключевые слова: Петр Прокопович, завещание, Константин Мельников, Степан Великдан.

Ogiyevska R. I.

The testament of Petro Prokopovych of 1826

The publication presents the text of the spiritual testament of Petro Prokopovych, which is kept in the funds collection of Konotop O.Lazarevskiyi local history museum.

Key words: Petro Prokopovych, testament, Konstyantyn Melnikov, Stepan Velykdan.